

Zříceniny hradu Starého Herštejna nad Pivoní leží přímo v srdci domažlické části Českého lesa. Hrad, založený v hloubi pohraničního hvozdu, byl v období socialistického Československa nepřístupný, protože zde stála hláska, z níž vojáci pozorovali vzdušný prostor nad státní hranicí. Vojenský objekt již dávno zmizel a hrad, z něhož se otevírá pohled do Čech i Bavorska, je opět přístupný a poměrně navštěvovaný turisty z Čech i blízkého Bavorska.

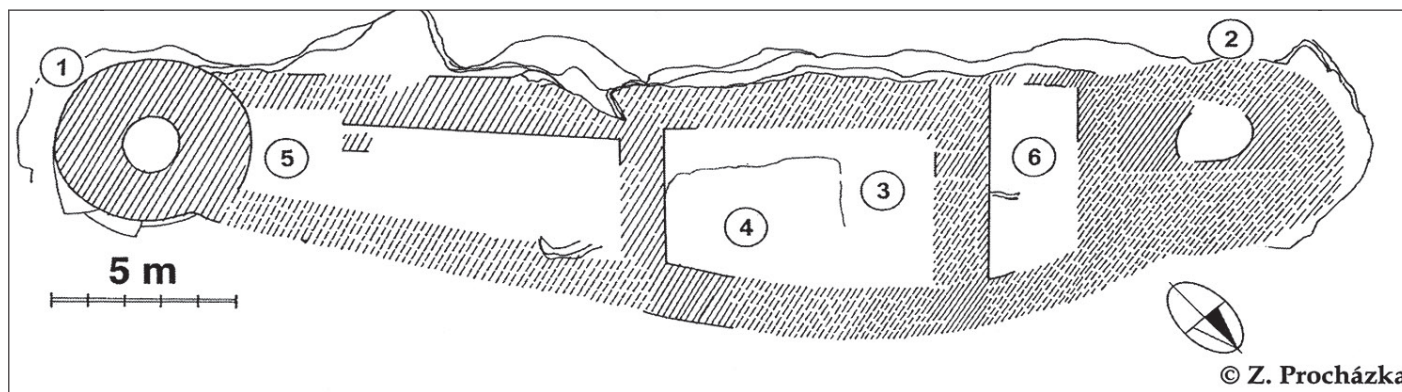
V souvislosti s úpravami hradní zříceniny proběhly na hradě v letech 2006–2008 tři sezóny archeologického výzkumu. V prvním roce bylo zkoumáno jádro hradu tvořené dvěma válcovými věžemi a mezi nimi vestavěným palácem. Severní věž, jejíž existence se pouze předpokládala, byla odhalena v jedné ze sond. Další drobné sondy přinesly detailnější poznatky k uspořádání paláce, který byl od věží oddělen prolukami (viz plán v příloze). K zajímavým nálezům patřil ucelený soubor keramiky z období založení kamenného hradu, který bylo možné datovat do 13. století. Ve zříceninách paláce byly nalezeny zlomky heraldického kachle představujícího patrně znak městečka Poběžovic. Výzkumy probíhající v letech 2007–2008 byly věnovány dolnímu hradu. Zde byl nalezen objekt s chlebovou pecí a odkryta vstupní brána, o jejíž existenci se před výzkumem nevědělo. Vnitřní

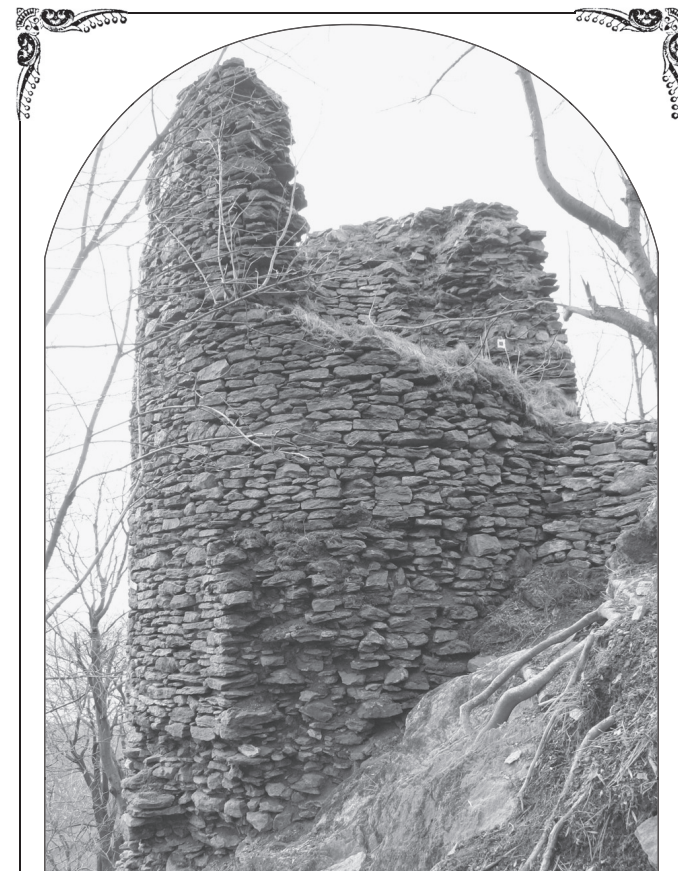
Hrad na rytině z díla F. A. Hebera kolem roku 1844.

prostor brány byl odhalen a upraven pro prohlídku. Areál hradu byl zčásti zbaven náletové zeleně, která zde vyrostla od roku 1990, čímž se zlepšily pohledy z hradu i zvýraznila romantická tvář zříceniny vypínající se na členité a mechem porostlé skále. Za finanční podpory Svazku Domažlicko a Plzeňského kraje byla rovněž upravena cesta procházející zříceninou. Počítá se také s úpravou zříceniny věže, která má být stavebně zajištěna a využita jako vyhlídkový bod.

Velice bohaté jsou také dějiny hradu, které dle starých pověstí začínají již v roce 791 u Rodibolta z Egemontu.

Plán jádra hradu Starého Herštejna vytvořený na základě výsledků archeologického výzkumu. Zaměření z roku 2006 (Z. Procházka, P. Kausek), 1. dochovaná věž hradu, 2. věž objevená archeologickým výzkumem, 3. palác, 4. sklepení pod palácem, 5–6. proluky – dvorky – oddělující palác od věží.

Věž hradu, která má po opravě sloužit jako vyhlídkové místo.

Vykližený interiér dochované věže v roce 2006. Neobsahoval žádné archeologické nálezy, neboť byl prokopán patrně již v 19. století.

Zříceniny hradu v listopadu 2008 po vyřezání části náletové zeleně.

Hradní brána odkrytá při výzkumu v roce 2008.

Hradní brána, pohled z přístupové cesty. Brána byla patrně na konci 15. století zazděna a využívána jako provizorní obydlí. Stalo se tak v době, kdy hrad obsadili lapkové, kteří loupili na staré stezce procházející pod hradem.

Jsou velice dlouhé a barvitě, zde je však můžeme zmínit jen okrajově. Vzpomeňme alespoň krutého příběhu z husitských válek, kdy 17. května 1421 upálili husité na dobytém hradě 17 zajatých katolíků. Méně známý, ale velice zajímavý a středověce pochmurný, je také dávný příběh, který uvádí německé prameny. Dne 24. prosince 1484, kdy byl hrad v držení falckého rodu Elsenbergů, zažil překvapivý útok ozbrojenců falckého kurfiřta Filipa. Když se tehdy majitelé hradu a herštejnská posádka vraceli ze štědrovečerní mše v pivoňském klášteře a byla jim otevřena brána hradu, zaútočili poblíž ukrytí nepřátelé, kterým se podařilo proniknout do hradu. V následné krvavé řeži byly vražděny ženy i děti. Byli zabiti i oba majitelé hradu Hans a Bär Elsenbergové s manželkami a dětmi. Přežil jenom Hansův čtyřletý syn Petr.

Konečný zánik přivodila Starému Herštejnu loupeživá čeládka Zdeňka Dobrohosta z Ronšperka, kterou zde v roce 1510 oblehlo a dobylo královské vojsko. Posádka byla zajata a rozbořený hrad nebyl již nikdy obnoven.

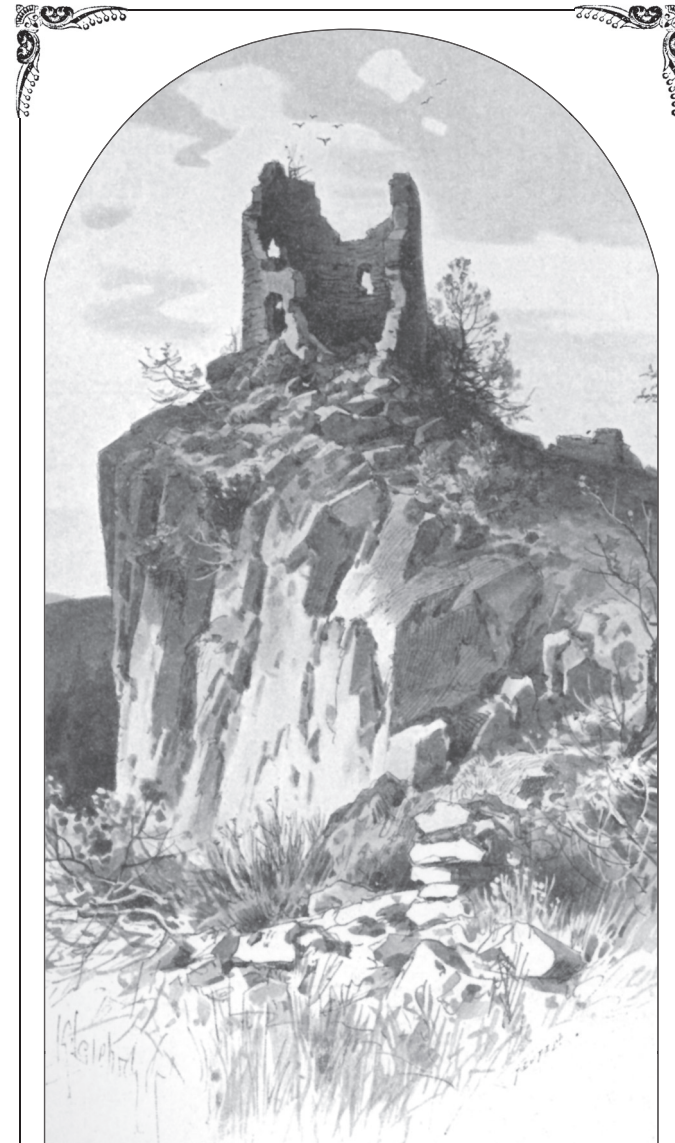
Práce na vyklízení hradní brány.

Foto a text Zdeněk Procházka

PLZEŇSKÝ KRAJ

Pro Svazek Domažlicko, za podpory Plzeňského kraje, vydalo Nakladatelství Českého lesa v Domažlicích

ZŘÍCENINA HRADU STARÝ HERŠTEJN

Nové poznatky z archeologického
výzkumu a historie